

ských odborníků se dnes stávají jedním z nejaktuálnějších úkolů, o něž se zajímá celá široká veřejnost, která očekává od vědeckých pracovníků v této oblasti nové vědecké poznatky a praktická doporučení. A uskutečnit tento společenský úkol si kladou za čestný cíl všichni sovětské pracovníci, kteří na těchto vědeckovýzkumných úkolech pracují.

Alena Kunstová

Formování vědeckého světového názoru studentů v procesu studia společenských věd v SSSR

Ve dnech 14.—16. listopadu 1973 uspořádalo ministerstvo pro vysoké a střední školy SSSR spolu s Moskevskou státní universitou M. V. Lomonosova a Problémovou vědeckovýzkumnou laboratoří komunistické výchovy mládeže Vsesvazovou vědecko-metodickou konferenci o formování vědeckého světového názoru studentů v procesu studia společenských věd.

Na plenárním zasedání přednesli referáty akademik F. V. Konstantinov — *Marxismus-leninismus jako základ formování vědeckého světového názoru*, profesor A. P. Šeptulin — *Význam výuky společenských věd při formování vědeckého světového názoru*, tajemník stranického výboru MSU V. A. Protopopov — *Stranické řízení ideologické výchovy studentů*, tajemník ÚV VLKSM V. A. Zitičev — *Úloha komsomolských organizací při formování marxisticko-leninského světového názoru mládeže* a profesor O. V. Larmin — *Formování vědeckého světového názoru — základní článek v soustavě komunistické výchovy studentů*.

Pak bylo na zasedáních sekcí předneseno asi 150 referátů a sdělení. Činnost první sekce byla věnována obecným otázkám formování vědeckého světového názoru studentů. Účastníci zasedání sekce ve svých referátech a vědeckých sděleních všestranně prozkoumali pojem a strukturu vědeckého světového názoru a jeho základní prvky při formování harmonicky vychované osobnosti. Řada příspěvků byla věnována procesu formování vědeckého světového názoru a analyzovala faktory, které tento proces ovlivňují.

Druhá sekce se zabývala vzájemným působením a úlohou společenských věd v procesu formování vědeckého světového názoru. Účastníci konference ve svých vystoupeních provedli analýzu funkce různých společenských věd v tomto procesu, poukazovali na to, že je třeba, aby se vzájemně přesně doplňovaly, hovořili o výsledcích sociologických průzkumů vlivu společenských věd na formování vědeckého světového názoru studentů. Velkou pozornost věnovali také problémům společenské a politické praxe studentů.

Třetí sekce ve své práci věnovala hlavní pozornost analýze otázek metodiky formování marxisticko-leninského světového názoru studentů. K základním tématům patřily otázky metod rozvoje tvůrčího myšlení studentů a způsob jeho aktivizace, zvyšování sociální

aktivity studentů, využívání různých forem mimoškolní činnosti k vytváření ideového přesvědčení studentské mládeže. Hovořilo se o tom, že je nutno vychovat v studentech návyky a schopnosti pro agitační a propagandistickou činnost.

Práce čtvrté sekce byla věnována problému formování vědeckého světového názoru studentů v ideologickém boji s antikomunismem. Referáty a sdělení provedly analýzu zvláštností soudobého ideologického boje z hlediska marxismu-leninismu, transformací, jimiž prošel antikomunismus v důsledku hlubokých sociálních přeměn, úspěšného uskutečnění mírového programu, upevnění socialistického společenství a růstu jeho ekonomické síly. Účastníci konference ve svých vystoupeních odhalili základní směry soudobého antikomunismu, například „pravý“ a „levý“ revizionismus, maoismus, sionismus, levý radikální a pravicově socialistický antikomunismus, klerikální antikomunismus a soudobý reformismus. Velká pozornost byla věnována kritice takových koncepcí, jako je koncepce „sebeizolace“ a „agresivity“ mládeže, „nezúčastněnosti“ mládeže, teorie „konfliktu generací“ a „duchovní kultury mládeže“. Jednání zdůraznilo obrovský význam historické a filosofické kritiky ideologie antikomunismu, kriticky analyzovalo teorii a praxi využívání hromadných sdělovacích prostředků jako nástroje ideologického působení antikomunistické propagandy na mládež. Všichni účastníci ve svých vystoupeních zdůrazňovali velký význam zásady stranickosti při kritické analýze buržoazních koncepcí problematiky mládeže a uvedli, že nejdůležitějšími podmínkami komunistické výchovy studentů v duchu nesmiřitelnosti s ideologií nepřátelskou marxismu-leninismu jsou tyto leninské zásady ideologického boje: odhalení třídního obsahu a gnoseologických kořenů různých teorií, tezí a koncepcí; konkrétní dialektický přístup k otázkám ideologického boje; neustálé spojování boje proti ideologii imperialismu s bojem proti oportunismu všeho druhu.

Podle názoru účastníků bylo jednání konference — vzhledem k závažnosti problematiky — významnou událostí ve vědeckém životě.

J. V. Voroncov - V. A. Mansurov

Rozvoj sociologie mládeže v některých socialistických zemích

Dynamický proces vývoje socialistické společnosti, který klade zvýšené nároky na výchovu mladé generace, se projevuje i v práci vědeckovýzkumných institucí orientujících se na otázky mládeže. Charakteristické rysy sociologické produkce v jednotlivých socialistických státech v této oblasti je možno shodně shrnout do následujících bodů:

- a) Těsná spolupráce vědeckovýzkumných pracovišť se stranickými, státními a mládežnickými organizacemi.

- b) Orientace na konkrétní výzkumnou práci, kdy jsou řešeny úkoly vyplývající z potřeb sociální praxe.
- c) Výstavba teoretického systému sociologie mládeže. Velká pozornost je věnována vymezení kategorie mládeže.
- d) Soustavné řešení metodologických problémů sociologického výzkumu mládeže.
- e) Snaha o navázání co nejširší mezinárodní spolupráce, která se projevuje mimo jiné i v úsilí o sociologické poznávací prostředky v rámci socialistických zemí.

Vzhledem k tomu, že práci sovětských sociologů mládeže, je věnována samostatná informace a o polské a maďarské sociologii mládeže byly k dispozici jen kusé poznatky, budou dále uvedeny některé údaje o činnosti německých, bulharských a rumunských sociologů orientujících se na problematiku mládeže.

NDR

Výzkumným, koordinačním a informačním střediskem v NDR je *Ústřední ústav pro výzkum mládeže Úřadu pro otázky mládeže při Radě ministrů NDR* se sídlem v Lipsku. Práce ústavu, v jehož čele stojí prof. W. Friedrich, se řídí v současné době dlouhodobými plány, vypracovanými do roku 1975, s výjimkou sektoru operativního výzkumu (jedná se v podstatě o výzkum veřejného mínění), který musí bezprostředně reagovat na náhle se objevující potřeby praxe.

Metodologické problémy výzkumu mládeže řeší jednak pracovníci sektoru metodiky, kteří se orientují na konstrukci a ověřování výzkumných nástrojů, a jednak pracovníci sektoru zpracování dat. Tyto dva sektory vykonávají nejen servisní službu pro zbývající útvary ústavu, tj. sektor pracující mládeže, studentů, rodiny a hromadných sdělovacích prostředků, ale orientují se i na samostatnou experimentální činnost, jejíž výsledky jsou cenným přínosem pro práci obsahově zaměřených sektorů.

Význačným rysem Ústředního ústavu pro výzkum mládeže je interdisciplinární přístup. Tuto skutečnost potvrzuje i profesionální zaměření pracovníků. Jsou zde jak sociologové, psychologové a sociální psychologové, tak i pedagogové, filosofové, ekonomové a dokonce i lékaři.

Výsledky práce Ústředního ústavu pro výzkum mládeže jsou důkazem toho, jak plánovitý a předem promyšlený rozvoj zapojení společenských věd do procesu socialistické výchovy mládeže přináší cenné podněty pro oblast společenské decize.

Bulharsko

V Bulharsku je vědeckovýzkumná činnost v oblasti mládeže soustředěna v *Ústavu sociologických výzkumů mládeže při ÚV Svazu komunistické mládeže* v Sofii, jehož ředitelem je P. Mitev. Seznámíme-li se podrobněji s výzkumnými výsledky pracovníků tohoto ústa-

vu, je na první pohled zřejmá důslednost a soustavnost, s jakou přistupují k řešení daných úkolů. I když nejsou zanedbávány zásadní otázky výstavby sociologické teorie mládeže, klade se velký důraz na konkrétní výzkumnou práci. Rozsáhlá je publikační činnost, již je bulharská odborná veřejnost průběžně seznamována s pracovními výsledky tohoto ústavu jak na stránkách časopisu *Problémy mládeže*, tak i v početných publikacích, které věnují značnou pozornost metodologickým poznatkům. Bulharští sociologové se nevyhýbají závažným otázkám současného bulharského života, o čemž svědčí např. i rozsáhlé studie o migraci zemědělské mládeže do měst, o celospolečenské aktivitě mládeže, o problémech vzdělání a práce, o ideologické diverzi kapitalismu ap., ale důsledně se zabývají komplexem otázek postavení mládeže v socialistické společnosti.

Rumunsko

Centrem sociologie mládeže v Rumunsku je *Výzkumný ústav problémů mládeže* v Bukurešti, jehož ředitelem je prof. O. Badina.

V práci rumunských sociologů, kteří si stejně jako jejich kolegové z ostatních socialistických zemí uvědomují, že výzkum mládeže musí být chápán v kontextu s celospolečenským vývojem, se odráží několik aktuálních problémů dnešního Rumunska. Jedná se především o proces industrializace a modernizace průmyslu, o migraci z venkova do měst a o vývoj socialistického zemědělství. Rumunští sociologové zabývající se problematikou mládeže vycházejí z programu Rumunské komunistické strany, který obsahuje především požadavek zlepšení ideologické činnosti, zvýšení úrovně všeobecného vzdělání a otázky socialistické výchovy.

Na základě těchto faktů byl ve Výzkumném ústavu problémů mládeže vypracován dlouhodobý výzkumný program, zahrnující především následující problémové okruhy:

- a) mládež a práce,
- b) otázky socialistického uvědomění mládeže,
- c) mládež a sociálně politický život,
- d) problematika mládežnických organizací,
- e) některé aspekty života mládeže (především mládež a volný čas, mládež a rodina),
- f) současné problémy mládeže; zde se jedná o syntetizující studii mezinárodního charakteru na základě návrhu UNESCO,
- g) metodologické problémy výzkumu mládeže.

Uvedená témata svědčí o bohaté výzkumné činnosti rumunských sociologů mládeže, kteří svou práci citlivě reagují na současné potřeby rumunské společnosti.

V informacích dotčené problémy naznačují, že problémové okruhy sociologie mládeže v socialistických zemích jsou do značné míry shodné, což by v další etapě mělo umožnit mezinárodní spolupráci i v konkrétní výzkumné rovině.

Dalibor Holda